Spirit of Bosnia / Duh Bosne

An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Međunarodni, interdisciplinarni, dvojezični, online časopis

Hasan u carigradu: Slika bosne iz “Derviša i smrti”

Meša Selimović

Hasan se rđavo prilagodio, preosjetljiv zbog svega što je njegovo lično i zavičajno, uvjeren u ljudske vrijednosti koje će svugdje steći priznanje. Našavši se u bogatom carskom gradu, sa složenim vezama i odnosima među ljudima, nužno nemilosrdnim, kao među ajkulama u debelom moru, lažno pristojnim, uglađeno licemjernim, isprepletenim kao paukove niti i mreže, neiskusna čestitost jednog mladića zaplela se u pravo vještičije kolo. Sa svojom starudijom, s kojom je pokušavao da se probije kroz carigradski čestar, s naivnom vjerom u poštenje, ličio je na čovjeka koji goloruk ulazi u borbu protiv vještih gusara naoružanih najopasnijim oružjem. Sa svojom nezlobivom vedrinom, čestitošću i stečenim znanjem, Hasan je ušao u taj zvjerinjak sigurnim korakom neznalice. Ali kako nije glup, ubrzo je vidio na kakvo je ugljevlje nagazio. Mogao je ili da pristane na sve, ili da ostane neprimijećen, ili da ode. A on je, neobičan kao uvijek, odbijajući carigradsku surovost, počeo sve više da misli na svoju kasabu, i da njen tihi život suprotstavlja ovom uzbukanom. Rugali su mu se, prezrivo govorili o tom zabačenom, zaostalom vilajetu. – O čemu to govorite? –pitao je začuđeno. – Ni sahat hoda odavdje postoji zaostali vilajet kakav je teško i zamisliti. Tu, pored vas, nedaleko od ovog vizantijskog sjaja i bogatstva, koje se sakuplja iz cijelog carstva, žive vaša vlastita braća, kao prosjaci. A mi nismo ničiji, uvijek smo na nekoj međi, uvijek nečiji miraz. Zar je onda čudo što smo siromašni? Stoljećima mi se tražimo i prepoznajemo, uskoro nećemo znati ni ko smo, zaboravljamo već da nešto i hoćemo, drugi nam čine ćast da idemo pod njihovom zastavom jer svoje nemamo, mame nas kad smo potrebni a odbacuju kad odslužimo, najtužniji vilajet na svijetu, najnesrećniji ljudi na svijetu, gubimo svoje lica a tuđe na možemo da primimo, otkinuti a neprihvaćeni, strani svakome, i onima čiji smo rod, i onima koji nas u rod ne primaju. Živimo na razmeđu svjetova, na granici naroda, svakome na udaru, uvijek krivi nekome. Na nama se lome talasi istorije, kao na grebenu. Sila nam je dosadila, i od nevolje smo stvorili vrlinu: postali smo plemeniti iz prkosa. Vi ste bezobzirni iz bijesa. Ko je onda zaostao? Jedni su ga mrzili, jedni prezirali, jedni izbjegavali, i on je osjećao sve veću usamljenost i čežnju za zavičajem. Jednog dana udario je nekog svog zemljaka koji je pričao ružne šale o Bosancima, i izašao na ulicu, tužan i postiđen, i zbog zemljaka i zbog sebe. Tada je čuo Dubrovkinju i njenog muža, pored jednog bazara, govorili su njegovim jezikom. Nikad mu se ljudski jezik nije učinio ljepšim, niti mu je iko bio miliji od te vitke žene gospodskog izgleda i debelog dubrovačkog trgovca.

Published with permission from the family of Meša Selimović – Derviš i smrt, Svjetlost,

Sarajevo, 1968, 282-283

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.